

EL DIA DE DEMÀ

Teresa Broseta

Premi València Alfons el Magnànim de Narrativa

Demanà un altre cafè i tornà a clavar els colzes en la minúscula taula, que es bellugà perillosament. Triava precisament aquella, incòmoda i arrambada al finestral, per tal d'aïllar-se de la resta de la clientela i deixar-se anar en la contemplació obsessiva del carrer. No es trobava a gust en aquell bar, sempre desbordant d'oficinistes que dilataven tant com podien el moment de tornar a la faena, avorrits de la rutina, i d'ames de casa que hi feien una parada tècnica abans d'arribar al mercat. S'hi sabia estrany, blanc de totes les mirades per aquella aura indefinible que l'assenyalava com un habitant dels carrers foscos i contra la qual no podien res la roba neta i els cabells ben pentinats. Els ulls dels altres li recordaven una i mil vegades que el seu lloc no estava rere aquell vidre sinó uns metres més enllà, al cor de Velluters, en un d'aquells bars foscos i bruts a un pas de l'extinció i on ningú no parava atenció a un paio prim, pàl·lid i obstinadament silencios com ell.

Al Nebraska, però, se li clavaven com agullons al bescoll les mirades de recel i de menyspreu. Recel als ulls de les ames de casa, que, invariablement, premien amb decisió la cartera contra el pit i creuaven expressius gestos per advertir-se les unes a les altres que no era de fiar. Menyspreu als dels oficinistes d'ambdós sexes i de totes les edats, segurs i satisfets en el seu món de camises impecables i sabates lluents. Tot i que no li agradava, freqüentava aquell bar, com tots els altres de l'avinguda, només per veure-la passar.

Recordava amb una punyent emoció la primera vegada, ja feia quasi dos anys, aquell matí gelat de desembre en què es va produir el miracle que havia esperat sense saber-ho al llarg de

deu anys, des del mateix moment que havia tornat a assaborir la llibertat. El miracle de creuar-se per la vorera atapeïda de gent amb una Sara distreta, engrescada en una animada conversa amb una altra dona, i reconèixer-la de la primera ullada, donà sentit de colp i volta a totes les decisions que havia pres en eixir del penal de Picassent. La decisió de no fugir de València, de no anar a buscar la poca família que li quedava a un poble perdut d'Extremadura, de viure com una rata més a les clavegueres de la ciutat, sense ofici ni benefici, sense propòsit ni esperança.

La sang se li glaçà a les venes. Després de tants anys, la tenia de sobte a l'abast de la veu trencada, d'una mà que podria fregar-li el múscle només amb un moviment. Lluitant amb una tremolor que li feia cruixir els ossos, va seguir els seus passos per l'avinguda, gaudint dolorosament d'aquella inesperada proximitat fins que la va perdre de vista a les portes del Mercat Central, engolida per la multitud. Maleí aleshores el Nadal que s'acostava i que havia convertit la sempre transitada avinguda de l'Oest en una manifestació perpètua. Les voreres bullien de venedors ambulants, de compradors de tot pelatge i de passejants sense rumb, mentre les portes del mercat engolien i vomitaven constantment una marea humana excitada i sorollosa.

Mig arrecerat en un portal, amb un rictus als llavis que volia ser un somriure, passà encara una estona fent inútils esforços per albirar-la entre la turbamulta. Al cap li ballaven imatges d'un altre Nadal, tants anys arrere, quan no importava la gentada que abarrotava els carrers, quan tots els venedors ambulants semblaven encara oferir el paradís. El somriure de Sara als jardins del Parterre, els llums epilèptics i excessius d'El Corte Inglés enredant-se en els seus rínxols, la botella de mistela barata i el deformat canut que passaven de mà en mà. Odiava des d'aleshores aquell ambient de festa que li feia mal sense ella, que semblava escopir-li a la cara el seu fracàs. Amb mans insegures,

tragué de la cartera la vella fotografia que era l'únic record material que conservava de Sara, la que havia sigut la seua taula de salvació en tants naufragis, i la repassà una vegada més amb el tou dels dits, com un cec àvid de coneixement. No havia gosat cridar-la, no. Com? Per a què? Era absurd. Era inútil. I, sobre totes les coses, era paorós el percentatge de probabilitats que ella no el recordara.

Dies després, quan comprovà amb infinit plaer que no havia sigut només una casualitat afortunada, esperar l'incert pas de Sara per l'avinguda esdevingué la seua religió i la seua condemna. Va establir aleshores un recorregut estricte pels nombrosos bars de la zona, de café en café i de cervesa en cervesa fins que ella, sempre sense adonar-se de la seua presència, passava pel carrer emportant-se al darrere tota la llum del dia. Canviava sovint de bar i de lloc per fer-se-li invisible, una ombra més entre les ombres del carrer, avergonyit de la barba mal afaitada, dels pantalons atrotinats, de les moltes arrugues a la pell i a l'ànima.

Es trobava incòmode al Nebraska, sí, però més terrible encara era el saló de joc, les insuportables musiquetes electròniques de les màquines i el soroll ocasional de les monedes rebotant ostensiblement en la safata metàl·lica. I aquelles dones. Li regirava el fetge l'espectacle d'aquelles dones que es jugaven obsessivament els escassos diners de la compra i que els perdien invariablement, que apostaven esperonades per una necessitat que es feia evident en les sabatilles de drap amb les costures rebentades, en les faldes de llana mil vegades apedaçades, en els mostosos abrics amb què intentaven sense èxit protegir-se d'un fred que tenien ja instal·lat als ossos. N'eren moltes i eren totes una, dones tristíssimes que obrien els portamonedes de plàstic barat amb la mirada buida, que comptaven els diners amb dits tremolosos i bellugaven el cap, el monyo grisós tan estirat que no es movia un mil·límetre: no hi ha prou, hui tampoc no hi

ha prou per a la trista olla. Acceptaven aleshores amb un sospir nerviós la decisió que havien pres ja abans de creuar la porta del saló de joc. O tot, o res. I totes se'l miraven amb la mateixa por als ulls, amb la por que un malparit qualsevol els arrabassara el poc que tenien. I, aleshores, el malparit havia de lluitar amb unes ganes boges d'agafar-les del monyo grisós i fer-les fora de la sala de joc a puntellons, amb el portamonedes i la dignitat intactes.

Tot i que la misèria l'havia acorralat cada dia al llarg dels deu anys que feia que vivia al carrer, ni tan sols havia arribat a intentar allò que era el pa de cada dia de molts altres com ell. Sabia que era incapaç d'enfrontar-se amb uns ulls plens de por, de fregar amb la punta de la navalla la pell d'un coll humit de suor, de fer caure una vella de camí al mercat i furta-li la bossa de mà d'una revolada. Havia practicat ocasionalment l'assalt amb palanqueta als comerços del barri antic, tan solitaris al capvespre que es podia treballar sense presses, però ho va deixar perquè l'angoixava la pobresa que llegia en les prestatgeries plenes de pols, en aquelles estufes que atemptaven contra les més elementals normes de seguretat, en els calaixos orfes de bitllets. En una època especialment fotuda, s'havia encarregat de donar l'alerta a uns trilers, uns paios malcarats que li feien fàstic i que pagaven una misèria per una faena que consideraven quasi pròpia de retardats. A ell, però, li era més aviat difícil estar-se tot el matí recolzat en un contenidor, a l'encreuament dels carrers de Pelai i Xàtiva, amb els ulls atents a descobrir la presència d'un policia com a mínim a una illa de cases, la distància de seguretat imprescindible perquè els trilers alçaren el vol sense escarafalls. Va passar l'hivern amb una certa fortuna, les mans entaforades a les butxaques dels desgastats texans i les dents serrades en un intent de controlar la tremolor que el fred i la immobilitat li provocaven. A la primavera, però, es va fer palés que aquell no era, ni de bon tros, el treball que li quadra-

va. Quan el sol li calfava la pell, quan el blau del cel i les dones precioses li atreien constantment la mirada, quan l'aire semblava nou fins i tot enmig del trànsit embogit, oblidava completament la missió que el mantenia recolzat al contenidor i més d'una vegada va anar d'un pèl que els seus caps no acabaren fent via cap al jutjat de guàrdia. El despatxaren de males maneres abans de l'estiu, sense un euro a la butxaca i amb la consigna clara de no deixar-se veure mai més per aquell pam de ciutat. Era el seu pam i hi imposaven la seua llei.

Tampoc no acabaven de fer-li el pes les drogues, l'altra inacabable font de diners en aquell món al qual s'havia vist condemnat sense saber ben bé com. Encara li agradaven l'herba i l'haixix, com abans, però un rebuig visceral cap a altres substàncies l'havia impossibilitat d'esdevindre un camell en tota regla. N'havia vist prou, a la presó, del cavall i d'altres merdes. Quants dels seus companys s'havien quedat en el camí, quants eren morts i quants altres morts en vida, com aquells espectres vacil·lants que es veien sovint pel barri, oferint al pas els seus cossos miserables en un intent desesperat de guanyar-se la pròxima dosi, tot desitjant en algun fosc racó del cervell que fóra, aquesta sí, la darrera. Espectres que no recordaven haver sigut alguna vegada diferents, que no recordaven tampoc a qui havien odiat o estimat abans de perdre's en els llimbs espessos i foscos de l'heroïna, del crack, dels excitants i els anestèsics. Ell, però, no volia oblidar. Volia sencer el seu dolor per saber-se viu encara. Podia atordir-lo amb alcohol, enganyar-lo amb canuts, però no volia deixar de sentir aquell estremiment quan pensava en Sara, quan tornava a mirar aquella vella fotografia. I ara, des que el seu pas fugaç per l'avinguda li abastava per a desitjar viure un dia més, no volia substància que l'allunyara del plaer de mirarla d'amagat i del calfred que li corria per l'esquena si arribava a albirar el seu somriure.

No volia tampoc que altres dones l'ajudaren a oblidar-la. N'havia conegudes moltes al llarg d'aquells anys, però mai no s'havia deixat arrossegar ni un pas més enllà del sexe urgent i silencios. El barri anava ple de xiques que sempre necessitaven diners per a mantindre alguna cosa, una mare malalta, els fills que els havia fet ja no recordaven qui o una addicció contra la qual no podien ni volien lluitar, pobres xiques que l'adoraven només perquè les tractava amb un deix de respecte. Ell, però, s'havia negat obstinadament a qualsevol lligam. Ell i el seu dolor no tenien res a oferir a ningú. Només a Sara, i només en els seus somnis.

Va ser finalment el Nyespla, un paio amb les dents massa grans, col·lega a força d'hores en la mateixa gàbia, qui va servir-li en safata un treball a la seua mida.

—És fàcil, nano —insistia cordialment el Nyespla, entre glop i glop de cervesa—. Només són cotxes.

—No serà tampoc bufar i fer ampolles.

—Si està ben organitzat, sí, nano. Tu tens bona mà amb els cotxes, no?

—Més que bona. Però, i després?

—Després, un passeig en barca! Només has de deixar-los on jo t'indicaré, i oblidar-te'n. I a cobrar a la setmana, què més vols... —El Nyespla reia, ensenyant les dents grogues.— No pots dir que no, nano. Si és quasi com ser funcionari!

No li'n quedaven més, d'opcions. Ja devia tres setmanes de pensió i la Conxa no era dona de cor tendre. L'últimatum no tardaria gens a arribar: o els diners, o la porta del carrer. La de la Conxa era una pensió de mala mort amagada al cor del barri, a l'últim pis d'una finca a un pas de l'enderrocament, on el forat obert per a un ascensor que mai no arribà era ara un abocador on procreaven alegrement les rates. Els seixanta graons que pujava i baixava cada dia a fosques estaven sempre

esvarosos de pixum i de vòmit, però era l'únic habitatge que fins ara havia pogut pagar-se, l'últim reducte on s'arrecerava l'escòria de l'escòria. Pitjor era el carrer, la humitat de la nit rosegant-li els ossos, la pluja immisericorde escolant-se-li fins a l'últim racó de l'ànima, la por corcant-li el cervell. Havia de pagar-li fóra com fóra, a la Conxa, no podia arriscar-se a perdre també aquell fràgil sostre, l'última barrera que el separava de la degradació inapel·lable.

Dormir era el problema. Menjar, no, que amb el Mercat Central a un tir de pedra no es moriria mai de fam. No hi faltaven, per sort, venedores alegres que es commovien encara amb el seu somriure de bon xic i amb la tristor dels seus ulls, que li allargaven una peça de fruita una mica picada, un tros de formatge a penes endurit, el pa d'ahir que es pot partir encara amb els dits, mante, no et faràs malbé la dentadura. I sempre quedava el recurs dels rebutjos que s'amuntegaven cada dia a la porta del mercat, un revoltim desagradable de fruites massa madures i de verdures marcides. En tancar-se el mercat, s'aplegaven a les seues portes els perduts com ell, atrets per la ferum de la descomposició vegetal, i també alguns espectres eixits dels carrerons del barri, algun malalt mental que no se sabia mai si menjava fem per necessitat o per vici i, darrerament, cada dia més persones d'edat amb pensions de vergonya. Això sí que el fotia, aquella inacabable processó de vells arguellats i velles de cames tortes que, segurament, s'havien guanyat de bon tros una vellesa digna amb quaranta o cinquanta anys de treball i que ara, a les acaballes de la vida, es veien obligats a regirar el fem i, pitjor encara, a compartir-lo amb gentola com ell. El fotia tant que, lluny d'arrasar-los com feien els altres, els deixava a l'abast de la mà les peces més sucoses o menys repulsives i es maleïa després entre dents, quan els budells li rugien com uns animals ferits.

Per sort, de diners, no li'n calien molts. Només els imprescindibles per pagar la miserable pensió i els cafés i les cerveses que es feia mecànicament al llarg del matí, sovint sense ganes, tot esperant el pas de Sara per l'avinguda. La faena que li oferia el Nyespla donava per a molt més, per a tabac i herba fina, per a deixar-se tallar els cabells per unes mans professionals en lloc de les maldestres i amb vocació homicida de la Conxa, fins i tot per a comprar de tant en tant roba neta. I, al cap i a la fi, respectava d'alguna manera la seua estabornida consciència de classe perquè no es tractava d'arrambar els cotxes atrotinats dels treballadors, sinó vehicles d'un cert nivell, de gent amb el renyó ben cobert i amb pòlisses d'assegurança que farien segurament de tot plegat només una lleugera molèstia. Quan li va dir que sí, el Nyespla ho celebrà amb una punyada a la taula que va fer trontollar els gots buits i demanà immediatament una altra ronda de cervesa.

—Molt bé, nano! Si aconseguim ara la roba, pots començar demà mateix, si vols.

—Quina roba?

—La teua, tros d'animal! No deus creure que pots passar inadvertit en segons quins barris amb la pinta que fas...

Les dents grans i grogues del Nyespla ballaren una estona la dansa frenètica de les riallades. Després, alçant-se d'un sol moviment, l'arrossegà cap a un dels carrerons del barri, el va fer pujar per una escala tan pareguda a la de la pensió de la Conxa que s'hi trobà com a casa i el presentà a una parelleta que semblava no adir-se del tot amb la sordidesa del pis i del barri. Ella, una paia d'ulls blaus i rínxols d'or que semblava una nina. Ell, un gitano ben plantat de somriure fàcil i blanquíssim.

—Marta i Tito —anuncià el Nyespla, tan orgullós com si els haguera parit—. En qüestió de roba, no tenen rival!

Mitja hora després, una mica atordit, eixia d'aquella casa carregat amb un vestit caríssim que, un parell de dies abans,

penjava encara en la planta d'homes d'El Corte Inglés sense sospitar els daltabaixos que el destí li tenia reservats. Un vestit impecable acompanyat d'una camisa impecablement blanca, d'una corbata de ratlles per allò de la nota de color i d'unes sabates que encara lluien a la sola l'etiqueta amb un preu insultant. Segons el Nyespla, l'aspecte de nina de Marta i el somriure captivador de Tito eren prou i massa per aconseguir tot aquell vestuari sense alçar sospites, i d'aquell pis eixien totes les gales que lluia la gent del barri quan l'ocasió ho demanava.

—Ja ho saps —l'acomiadà a la porta de la pensió, amb una bescollada afectuosa que li deixà la pell en flames—. T'abilles com si anares al palau del rei, i a la faena!

I així, absurdament vestit com el protagonista d'una pel·lícula romàntica, afaitat i pentinat com ja no recordava haver anat mai abans, encetà una inesperada carrera de lladre de cotxes de luxe, d'ombra que feia incursions ràpides en garatges i en carrers comercials i, en qüestió de minuts, en depositava els fruits en un cantó perdut del barri de Malilla. Al Nyespla, que amagava un cor tendre sota aquella closca de perdonavides infradotat per la natura, el fotia insuportablement veure's obligat a treballar a Malilla després d'haver tret les dents al camí de les Moreres, esdevingut a hores d'ara un desgavell de pisos de luxe, atraccions turístiques i centres comercials. Amb una nostàlgia digna de millor causa, sospirava encara pels patètics bars arrengrats a la vora de la carretera, que ja quasi ningú recordava, pels llums de colors coberts de brutícia, per la pudor dels abocadors més o menys clandestins, per les xiques tremoloses de fred que exhibien a la vora del camí uns cossos treballats per moltes mans. Quan el progrés arribà sense anunciar-se al camí de les Moreres, quan les excavadores tallaren de soca-rel el ritme d'unes vides que no valien res, tota aquella gent havia hagut de buscar-se un lloc on ningú no preguntava d'on venies, quin vent t'arrossegava, quina

classe de merda t'esguitava. Com que les operacions municipals de neteja solien acabar sempre de la mateixa forma, els habitants de Velluters, que havien fet de l'hospitalitat forçada un tret d'identitat, estaven avesats al lent degoteig de cares noves, d'exiliats d'un altre món. Tot hi cabia, al barri. Tothom hi trobava la manera de guanyar-se la vida, sempre hi havia lloc per a una xica més a la Nina o a la Rosa, sempre podien amuntegar-se més líquids repugnants als vàters bruts i als portals foscos.

Tampoc al seu bar preferit, el Quentuqui, hi destorbaven mai ni les xiques ni la brutícia. Temps arrere, acabat d'arribar al barri amb l'ànima eixuta després de tants anys a la garjola i tractant de digerir encara el sabor agre dolç de l'anelhada llibertat, havia triat aquell local només per la delirant ortografia del nom que omplia de part a part la façana del local. Una vegada a dins, li provocà una certa tendresa imaginar-se els dos païos patibularis que el regentaven lletrejant dificultosament aquell nom de ressonàncies mítiques, convençuts que seria un reclam infal·lible per a la selecta clientela, i li agradà sobretot l'absolut desinterés que amos i parroquians demostraren per la seua persona. Allí, hora rere hora i dia rere dia, va aprendre a estimar el barri sense adonar-se'n, a conèixer els noms de guerra i els noms reals de les xiques, a distingir d'una ullada els macarres dels traficants. A la barra del Quentuqui deixava passar la vida i s'enredava de tant en tant en converses sense futur, impossibles perquè el seu interlocutor naufragava al fons d'una botella o es perdia en les boires d'altres substàncies. Era el lloc on el buscava el Nyespla per pagar-li la setmanada amb tanta puntualitat com si el tinguera en nòmina, el lloc on Vanessa, o Kira, o Kety, seien amb ell per queixar-se dels clients i acabaven sovint per oferir-li un servei debades.

La vida era només el constant anar amunt i avall entre dos mons, a les zones benestants de la ciutat a furtar un cotxe,

al barri vell a cobrar i a gastar la paga. Sempre, des de molt abans de ser part dels seus carrers, li havia semblat Velluters una ferida oberta al cor de la ciutat, una ferida amb les vores netes i ben delimitades, potser una mica més difuminada la frontera cap al carrer de Quart, perquè la membrana que separa Velluters del Carme ha sigut sempre porosa i transitable en les dues direccions. El fascinava el món que bullia als jardins i al carrer de l'Hospital, la segona frontera. La zona que recordava com una eixida natural del barri, com el lloc gens recomanable per on s'aventuraven, sempre en grup i només en època d'exàmens, un grapat d'estudiants universitaris que no tenien més remei que anar a morir a la biblioteca, comptava ara amb un parell d'edificis de categoria que oferien coses tan insòlites com gimnàs i jacuzzi, tot i que algunes de les seues finestres havien de tindre necessàriament unes vistes esplèndides sobre la sordidesa del barri. Al caliu d'aquells edificis, i de les cafeteries que havien florit al carrer, els jardins s'omplien ara als matins d'estudiants que anaven a la biblioteca sense por, de gossos que, sota la mirada atenta del seus amos, cremaven com podien les energies acumulades als pisos minúsculs on els mantenia presoners l'afecte de la família, de criatures en edat preescolar que jugaven al sol i de iaïos que passejaven a un pas lentíssim, tots dos extrems de la vida vigilats quasi invariablement per dones immigrants que sovint feien cara de fatiga. Al capvespre, l'hora màgica, els jardins de l'Hospital es quedaven buits per uns moments. A aquella hora li agradava passejar-los, deixar-se acaronar per la presència silenciosa dels arbres que resistien heroicament les agressions urbanes, oblidar-se per un moment del trànsit i de la vida que bullia uns metres més enllà. Eren passejades necessàriament breus perquè, en qüestió de minuts, els jardins es veien una altra vegada envaïts per una lenta marea humana, sorgida ara dels budells del barri, per una processó

d'espectres que esperaven amb angoixa l'arribada dels venedors de somnis. Després d'una distribució ràpida i precisa, els compradors s'estenien pel jardí com una silenciosa gangrena en una cerimònia que es repetia cada nit, invariable a menys que la sobtada interrupció d'un cotxe patrulla, enviat en un intent d'apacar les protestes dels veïns, forçara un entreacte que no tenia més efecte que el de retardar mínimament l'argument de l'obra que s'hi representava a diari. No se li poden posar portes a la mar, i una mar immensa i fosca era aquella gent que vivia el dia sense eixir dels carrerons del barri i es desbordava amb les primeres ombres de la nit, lentament i implacable. Després, als matins, quan tornaven a ocupar el seu lloc els menuts i els vells, Andreu es preguntava sempre si tal vegada els gossos, tot i que amb els instints esmorteïts per la vida urbana, sospitaven d'alguna manera el macabre ritual que s'hi oficiava cada nit.

La seua frontera, però, la que ara estimava, era l'altra, la de l'avinguda per la qual caminava Sara, passejant distretament pel lleuger fil que separava ambdós mons. A l'avinguda de l'Oest es creuaven tots sense tocar-se i sense ferir-se, com rates penades que solquen la nit, evitant-se les unes a les altres. Allí coexistien els venedors ambulants i les botigues de tota la vida, el personal d'oficina avorrit com un mussol i les alegres venedores del mercat, els bancs i els camions de càrrega, l'aroma de la fruita fresca i la pudor del peix passat, les xiques d'ulls carregats d'urgència que oferien els seus cossos marcits a mitjan matí i les ames de casa acomodades, els desheretats del món i les xiques de servei, els macarres i els porters d'uniforme, els inspectors d'hisenda i els venedors de mercaderies robades o tretes dels contenidors, els jubilats i els carteristes. Per aquella frontera caminava quasi cada dia una Sara inaccessible i sempre al límit de tot, com els bons somnis.